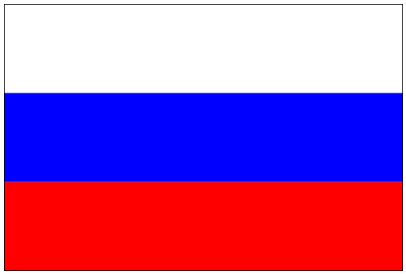
Štát - Ruská federácia (Rusko) :)

Dejiny

Od 6. storočia - si začali Chazari (skupiny tureckých a iránskych národov, ktoré sa sťahovali na sever) podmaňovať ugrofínske a slovanské obyvateľstvo, žijúce v oblastiach dnešného západného Ruska. Chazari vytvorili prosperujúcu ríšu, ktorá zaberala väčšinu dnešnej Ukrajiny a južného Ruska.
Roku 737 - Chazari založili nové hlavné mesto Itil neďaleko ústia Volgy do Kaspického mora. Medzitým si Vikingovia, ktorí robili prieskumné plavby zo Švédska, prebojovali obchodnú cestu od Baltského až po Čierne more a Konstantinopolis (dnešný Istanbul) s využitím rieky Dneper (Dneperská obchodná cesta).
Pred rokom 862 - Vikingovia najskôr založili na severe Novgorod a potom postupovali na juh, kde vybudovali Kyjev. Okolo tohoto mesta sa postupne zjednotilo množstvo slovanských kmeňov, ktoré vytvorili mocný štát Kyjevská Rus.
Roku 965 - silný kyjevský kniežа Svjatoslav (zomrel v roku 972) konečne porazil Chazarov.
Roku 988 - Svjatoslavov syn Vladimír (960-1015) prijal kresťanskú vieru. Táto udalosť vytvorila pevné zväzky s gréckou Byzantskou ríšou, jej civilizačné vplyvy zohrali základnú úlohu pri vytváraní svojbytnej ruskej kultúrnej identity. Vláda Vladimíra I. Svjatoslaviča a jeho syna Jaroslava Múdreho (1019-1054) bola obdobím najväčšieho rozkvetu Kyjevskej Rusi. Časté nájazdy bojovných južných susedov jej však spôsobovali neustále problémy.
Roku 1235 - sa objavila nová hrozba z východu, keď z ázijských stepí začali postupovať tatárski a mongolskí nájazdníci. Mongolský vpád do Ruska bol rozsiahly a ničiaci. Mongoli pálili mestá a vyháňali z nich obyvateľstvo, zabíjali zajatcov a vymáhali poplatky. Severozápadne ležiaci Novgorod unikol mongolským nájazdom, ale musel čeliť útokom Švédov a Germanov zo západu. Legendárny novgorodský kniežа Alexander Nevský (1220-1263) nakoniec porazil svojich nepriateľov v dvoch veľkých bitkách.
Roku 1240 - Nevský viedol vojnu so Švédmi a porazil ich v bitke na rieke Neve.
Roku 1242 - Nevský viedol proti Nemcom a porazil ich na zamrznutom Čudskom jazere. V tom čase však Mongoli prišli až do Európy a založili ríšu Zlatá horda, ktorá mala svoje hlavné mesto v Saraj Batu (blízko Kaspického mora). Zatiaľ čo východné oblasti Kyjevskej Rusi zostávali pod vládou Mongolov, západnú časť zabrala Litva a Poľsko.
Koncom 13. storočia - začal rásť nový mocný štát. Keď sa syn Nevského, Danil Alexandrovič (1276-1304) stal kniežaťom moskovským, založil dynastiu moskovských panovníkov, ktorí vládli nasledujúce tri storočia, až do roku 1598. V priebehu tohoto obdobia sa Moskva rýchlo zväčšovala, najmä za vlády Ivana III. (Ivan Veľký, 1440-1505), ktorý nakoniec v roku 1480 vymanil moskovskú oblasť z mongolskej poroby.
Roku 1472 - prijal Ivan III. titul „Vladár celej Rusi“ a zaviedol emblém dvojhlavého orla.
Roku 1547 - bol vnuk Ivana III., Ivan IV. (Ivan Hrozný, 1530-1584) korunovaný na prvého ruského cára. Mladý cár premohol Kazanský chanát a zahájil veľkú ruskú expanziu na východ. Behom pol storočia bola ovládnutá Sibír a v roku 1649 došli Jermakovi kozáci až k pobrežiu Tichého oceánu.
Roku 1598 - po smrti Ivanovho syna Fjodora I. (1557-1598) panoval vo funkcii regenta tatarský šľachtic Boris Godunov. Jeho vláda bola v Rusku obdobím mnohých povstaní a preslávila sa pod názvom „doba ťažkostí“ (1595-1613). Bolo to obdobie hladomoru, prebehlo celkovo 18 občianskych vojen a povstaní vrátane poľskej invázii. Bolo ukončené, až keď bol za cára zvolený Michail Romanov (1596-1645) prvý zástupca dynastie, ktorá potom v Rusku panovala nepretržite až do roku 1917.
V rokoch 1689-1725 - Peter I. nazývaný Veľký (1672-1725), vedený snahou „otvoriť sa Západu“ a poeurópštiť svoju zem, založil nové hlavné mesto Peterburg pri ústi rieky Neva do Fínskeho zálivu. Svojimi vojenskými úspechmi, zavedením západných technológií a tvrdými vládnymi reformami dokázal premeniť Rusko na veľkú európsku mocnosť. Rozšírovanie vplyvu zeme a jej poeurópšťovanie pokračovalo ďalej i za panovania cárovny nemeckého pôvodu Kataríny II. Veľkej (1729-1796).
Katarínin vnuk Alexander I. (1777-1825) počas svojej vlády viedol vojnu s Napoleonovým Francúzskom. Porážka Napoleona síce preslávila ruské hrdinstvo, ruská spoločnosť však zostala naďalej feudálna a v Krymskej vojne (1853-1856) vyšla najavo zaostalosť jej priemyslu.
Alexander II. (1818-1881), bol cár, ktorý uvedomil, že ak chce Rusko napredovať, musí držať krok so Západom.

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

Preto oslobodil nevoľníkov a umožnil im kúpiť si pôdu (tí však neboli spokojní, lebo im prideľovali zlú pôdu a navyše museli odvádzať vysoké dane). Snažil sa aj iné sociálne a administratívne reformy. Napriek tomu stále rástla aj nespokojnosť ruskej inteligenciie. Nespokojnosť všetkých vyvrcholila zavraždením Alexandra II. v roku 1881 (skupinou revolucionárov bombou na ulici).
Za vlády Alexandra II. si Rusko podrobilo Kaukaz a Kazachstan a preniklo hlboko až do Strednej Ázie.
Roku 1867 - Spojené štáty kúpili od Ruska Aljašku.
Okolo roku 1900 - Rusko vládlo obrovskej mnohonárodnostnej ríši, ktorá siahala až k hraniciam Perzie, Afgánistanu, Indii a Číny. Po katastrofálnej vojne s Japonskom (1904-1905) prinútili domáce nepokoje cára Mikuláša II. (1868-1916), aby súhlasil so zriadením dumy alebo parlamentu. Ako sa však ukázalo, tento ústupok nestačil a prišiel neskoro.
Po roku 1914 - sa situácia sa ďalej zhoršila, keď sa Rusko zapojilo do 1. svetovej vojny. V bojoch padli milióny ľudí, hospodárstvo sa rúcalo a zásobovanie potravinami bolo vážne ohrozené.
Roku 1916 - dokončili Transsibírsku magistrálu (začali ju stavať v roku 1881) - najdlhšiu železničnú trať na svete. Je dlhá 9 130 km a cesta z Moskvy do Vladivostoku po nej trvá sedem dní.
Roku 1917
- v marci - po povstaní v Petrohrade bol cár prinútený k abdikácii v prospech Dočasnej vlády,
- v decembri - sa prevratom, ktorý zvrhol Dočasnú vládu, chopil moci vodca bolševickej strany Vladimír Iljič Lenin (pôvodným menom Uljanov, 1870-1924). Lenin okamžite za cenu veľkých ústupkov ukončil účasť Ruska vo vojne a rozhodol o rozdelení pôdy roľníkom.
V rokoch 1918-1922 - nasledovalo obdobie ničivej občianskej vojny a intervencií, ktoré skončilo v roku 1922 založením Zväzu sovietskych socialistických republík (ZSSR).
Roku 1924 - po Leninovej smrti vyhral boj o moc Jozef Vissarionovič Džugašvili, zvaný Stalin (1879-1953), keď nemilosrdne vyradil z hry svojich súperov.
Roku 1928 - vyhlásil Stalin prvý päťročný plán: etapu intenzívnej industrializácie a nútenej kolektivizácie ruského poľnohospodárstva. V jej dôsledku klesla poľnohospodárska produkcia.
Roku 1932 - následný hladomor na Ukrajine spôsobil smrť miliónov ľudí. Mnoho tých, ktorí sa postavili proti Stalinovej politike, bolo popravených alebo deportovaných do sibírskych pracovných táborov.
Roku 1934 - zahájil Stalin systematickú likvidáciu všetkých politických odporcov, vrátane najvyšších vojenských činiteľov.
V rokoch 1936-1938 - odhaduje sa, že v rámci masového teroru zahynulo asi 8 miliónov ľudí.
Roku 1941 - po prepadnutí ZSSR, ostal tento nepripravený. Jeho rozhodujúci diel európskej časti bol okupovaný nacistickým Nemeckom. Jeho porážka bola dosiahnutá za cenu obrovských obetí ruského ľudu, ktoré presiahli 20 miliónov životov.
V prvých povojnových rokoch - získal vojnou zničený Sovietsky zväz značný medzinárodný vplyv vytvorením šiestich satelitných komunistických režimoch v susedných štátoch strednej a východnej Európy.
Nasledujúce obdobie - bolo obdobím Studenej vojny charakterizované vývojom atómových zbraní a pretekami v zbrojení k nastoleniu vojenskej rovnováhy dvoch hlavných veľmocí, schopných vzájomne sa zničiť.
Roku 1962 - za vlády Nikitu Chruščova (1894-1971), unikol svet iba o vlások vojne, keď sa Spojené štáty a ZSSR na poslednú chvíľu dohodli vo veci rozmiestnenia sovietskych nukleárnych rakiet na Kube. Do histórie vstúpilo toto obdobie ako Karibská kríza.
Roku 1964 - Chruščovove pozdejšie snahy o zlepšenie vzťahov zo západom boli násilne ukončené jeho odvolaním vedením Komunistickej strany, v ktorej sa chopil moci Leonid Iljič Brežnev (1906-1982). Keď sa Brežnevovi nepodarilo urovnať rastúcu roztržku medzi Sovietskym zväzom a komunistickou Čínou, snažil sa uzavrieť mier so Západom. Avšak silnejúca brežnevovská náboženská a politická perzekúcia, týkajúca sa hlavne Židov, spôsobila odliv sympatií Západu.
Roku 1980 - sovietska inváziа do Afganistanu vyvolala všeobecné medzinárodné odsúdenie. Táto situácia pokračovala až do marca roku 1985.
Roku 1985, v marci - sa stal generálnym tajomníkom Komunistickej strany Michail Sergejevič Gorbačov (1931). Zaviedol nový, otvorenejší štýl vedenia, zameraný na prestavbu vlády a ekonomiky.
Roku 1988 - stiahol Gorbačov sovietske vojská z Afganistanu a inicioval odzbrojovacie rozhovory so Západom. Doma sa však musel vyrovnávať so stagnujúcou ekonomikou, zväčšujúcimi sa rozdielmi medzi jednotlivými republikami, síliacimi snahami o dlho potlačovanú národnú suverenitu a s etnickými konfliktmi, ktoré začali vypukať na mnohých miestach krajiny.
Koncom 80. rokov - kedy sa zrútili komunistické režimy po celej Európe, žiadal Gorbačov vyššie prezidentské právomoci v snahe zabrániť rozpadu Sovietskeho zväzu. Boris Jeľcin (1931-2007) a ďalší radikálni reformátori varovali pred „novou diktatúrou“.
Roku 1990

- začiatkom roku - sa Komunistická strana prakticky vzdala mocenského monopolu a zo stratou väčšiny obyvateľov stratila i schopnosť ovládať dianie v krajine,
- v máji - sa v dôsledku toho Jeľcin stal prvým slobodne zvoleným prezidentom Ruskej federácie.
Medzitým Gorbačovov politický úspech v Spojených štátoch a Veľkej Británii signalizoval skutočný koniec Studenej vojny a ďalšie znižovanie zbrojenia. Akokoľvek bol Gorbačov obľúbený v zahraničí, doma jeho popularita rýchlo klesala. Zatiaľ čo prvé zväzové republiky vyhlasovali svoju nezávislosť, Gorbačov usiloval o zachovanie určitého stupňa centrálnej autority na základe novej zväzovej zmluvy.

Roku 1991

- v auguste - sa skupina konzervatívnych zástancov tvrdej línie pokúsila o uchopenie moci. Nasledujúce masové demonštrácie v Moskve a Leningrade nedovolili skalným komunistom prevrat dokončiť. Gorbačov, ktorý bol zadržaný v domácom väzení na Kryme, sa vrátil do hlavného mesta, kde už však jeho mocenskou pozíciou otriasol Jeľcin, ktorý sa rozhodne postavil proti puču. Neúspech pučistov potvrdil, že autorita Komunistickej strany je zlomená a obrovský monolit Sovietskeho zväzu sa začal rúcať,
- v decembri - bol formálne rozpustený ZSSR a 11 z 15 zväzových republík, s výnimkou pobaltských štátov a Gruzínska vytvorilo Spoločenstvo nezávislých štátov (SNŠ). Gorbačov nemal inú možnosť ako rezignovať.
Od tej doby vedie Rusko zápas o transformáciu svojej ekonomiky, reformu politického systému a nájdenie novej pozície vo svetovej politike.

Roku 1993

- v apríli - aj napriek nesmiernym ťažkostiam vyvolaným Jeľcinovými reformami, vyjadril ruský národ v ľudovom referende jeho vedeniu podporu,
- v októbri - pokračujúci rozvrat hospodárstva a citeľný pokles životnej úrovne väčšiny obyvateľov zmenil opäť politickú situáciu. Po zrážkach Jeľcina s konzervatívnym parlamentom zvíťazil v nasledujúcich prvých slobodných parlamentných voľbách populistický Vladimír Žirinovskij (narodený v roku 1942), vodca nacionálne fašistickej orientácie,
- neskôr - boli uzatvorené hranice s Čečenskom, v referende schválená nová ruská ústava.

Roku 1994

- v januári - radikálni reformisti odišli z vlády,
- v júni - prezidenským dekrétom bola zvýšená policajná moc,
- v septembri - narástli občianske nepokoje v Čečensku.
Pokračoval hospodársky pád krajiny.

Roku 1997

- Jeľcin zlepšil spoluprácu so Severoatlantickou alianciou (NATO),
- odišli z Čečenska posledné ruské jednotky.

Roku 1998 - prehĺbila sa ekonomická kríza krajiny.

Roku 1999

- nesúhlas s vojenskými operáciami v Kosove spôsobil zhoršenie vzťahov Ruska s NATO a USA,
- obnovil sa konflikt v Čečensku.

Roku 2000 - pri havárii jadrovej ponorky Kursk v Barentskom mori zahynulo 188 námorníkov.

Roku 2004, 9. mája - bol pri teroristickom útoku, spáchanom v hlavnom meste Čečenska Groznom zabitý čečenský prezident Achmad Kadyrov (1951-2004). Počas osláv dňa víťazstva vybuchla tribúna na štadióne Dynama. Okrem prezidenta zahynulo ďalších 7 osôb, vrátane 8 ročného dievčatka.

Rusi (Veľkorusi)

Národ tvoriaci základ obyvateľstva Ruskej federácie (82 %), v ostatných republikách bývalého ZSSR sú Rusi zastúpení od 2-40% obyvateľov. Za hranicami žijú predovšetkým v USA, Kanade, Francúzsku a iných európskych krajinách. Jazyk patrí do východoslovanskej skupiny slovanskej vetvy indoeurópskej rodiny. V bývalom ZSSR ním hovorilo asi 215 miliónov ľudí; má tri základné dialekty. Písmom je azbuka, ktorá vznikla z cyriliky prijatej v období Kyjevskej Rusi. Úpravou v roku 1708 vznikla tzv. graždanka a posledná reforma písma bola vykonaná po Veľkej októbrovej socialistickej revolúcii (VOSR). Azbuka sa taktiež stala základom pre písma množstva národov a národností bývalého ZSSR. Etnogenéza Rusov je spojená predovšetkým s východoslovanskými kmeňmi: Poljania, Severjania, Drevljania, Kriviči, Uliči, Tiverci, Radimiči, Dregoviči, Sloviania a další. Medzi nimi hľadali sovietski bádatelia i kmeň Rodiov, Rossov či Rusov, od ktorého má byť odvodené vlastné meno Rusi. Iný názor sa dáva do súvislosti s vplyvom Varjagotov (ruotsi = veslári).

Východoslovanské kmene vytvorili v 9.-12. storočí jednotný štát a podľa názoru sovietskych etnografov a historikov sa začala formovať jednotná národnosť (národné povedomie vyjadrené napríklad jednotnými letopismi, podpora jednotnej cirkevnej organizácie a podobne). Na etnogenéze Rusov sa podieľali i neslovanské

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

zložky, ktoré boli z väčšej či menšej miery asimilované (ugrofínske, baltské kmene). V dôsledku historického vývoja sa tzv. staroruská národnosť rozdelila na tri zložky, ktoré sa stali základom dnes samostatných národov Bielorusov, Ukrajincov a Rusov. Formovanie ruskej (staroruskej) národnosti v 14.-15. storočí je spojené s bojom proti mongolsko-tatárskej nadvláde (mongolsko-tatárske, resp. turkménske prvky hlavne neskôr značne ovplyvnili vývoj Rusov) a potom s vytvorením a rozmachom Moskovského štátu, ktorý sa na konci 15. storočia (podrobenie Novgorodu) stal celoruským. S teritoriálnou expanziou Rusov do ďalších oblastí (Sibír, Ďaleký Východ, Stredná Ázia, Kaukaz a pod.) sa na etnogenéze i niektorých rysoch materiálnej kultúry podieľali ďalšie etniká. V 2. polovici 19. storočia vznikol buržoázny národ a po VOSR sa Rusi postupne konštituovali ako socialistický národ. Ten bol zároveň základným komponentom nového historického spoločenstva vytvárajúceho sa sovietskeho národa s ruštinou ako spoločnou rečou (roku 1926 užívalo ruštinu asi 84 miliónov ľudí, roku 1970 to bolo 183 miliónov a roku 1979 215 miliónov ľudí). Súčasne s tým dochádzalo k rýchlemu stieraniu rozdielov medzi jednotlivými etnografickými skupinami, ktorých sa behom historického vývoja vytvorila celá rada: Pomorovia, skupiny Kozákov, Kamčadalovia, tzv. Sibirjaci („Sibirania“, potomci sibírskych kolonistov a vyhnancov), rôzne staroverecké skupiny a pod. Vedľa toho sa etnografickými skupinami Rusov stali i menšie etniká (Krymčakovia, Karaimovia, mnohé tzv. malé sibírske národy), ktoré prijali ruštinu ako materský jazyk a väčšinou sa prispôsobili aj materiálnou kultúrou. Dnes si etnografické skupiny udržiavajú svoje zvláštnosti v hovorovom jazyku, na vidieku čiastočne vo zvykoch, odievaní, stavbe obydlí a folklóre.

Náboženstvo bolo od 10. storočia kresťanské (vplyv Byzancie), ktoré nadobudlo formu tzv. pravoslávneho (zo siekt sú najvýznamnejší staroverci), pričom sa dlho udržiavali predkresťanské tradície, obrady a povery. Po VOSR postupne vplyv náboženstva upadal, časť Rusov sa stala ateistami.

Tradičné základné zamestnanie bolo poľnohospodárstvo, dnes prevažuje priemyselné a ďalšie odvetvia (služby, doprava, obchod a pod.). Z tradičných remesiel je najznámejšia maľba na drevo, spracovanie kovov aj umelecké, výšivky, rezbárstvo a pod. Bohatá bola aj folklórna tvorba (byliny) a literárna, ktorá svojho vrcholu dosiahla v 19. a 20. storočí.

Aj cez veľké straty v občianskej a hlavne 2. svetovej vojne začala populácia Ruska stúpať.

Treba vedieť, že:

- v Rusku začínajú pravoslávne Vianoce v januári. Deň Vianoc sa odvodzuje podľa starého juliánskeho kalendára, ktorý používa ruská a niektoré východoeurópske pravoslávne cirkvi,
- matrioška je tradičná ruská dutá drevená maľovaná bábika, ktorú možno rozložiť a ktorá v sebe skrýva niekoľko ďalších stále menších bábik, ktoré možno opäť – s výnimkou tej najmenšej, rozkladať.

Ako sa správať v cudzine

Zdroje

Prevzaté a upravené z:

· James Hugnes, *Veľká všeobecná ilustrovaná encyklopédia*, Mladé letá 2002, ISBN 80-06-01235-0,

· Václav Hubinger, František Honzák, Jiří Polišenský, *Národy celého světa*, Mladá fronta, Praha 1985,

· Anton Matula, László Mari, Ladislav Tolmáči, Terézia Tolmáčiová, *Lexikón štátov a území sveta*, MAPA Slovakia Bratislava 2001, ISBN 80-8067-023-4.

Zdroje obrázkov

· Vlajky prevzaté a upravené z: http://www.statnevlajky.sk/,

· Polohy štátov prevzaté a upravené z: http://www.zemepis.com/A-Z.php,

· Mapy prevzaté a upravené z: http://www.ezilon.com/maps/.

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania